

Universal Declaration of Human Rights - Turkmen (Cyrillic)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Адам хукукларының әхлиумумы Декларациясы

Гириш

Баш ассемблея әхлиумумы парахатчылыгың, адалатлылыгың ве азатлыгың эсасы болуп дурян адамзат машгаласының агзаларының хеммесине махсус болан мертебесини, дең дережели ве айрылмаян хукукларыны гөз өңүнде тутуп,

адам хукукларына болан әсгермезлик этмегиң ве йигренжиң адамзадың выжданыны гахар-газаба мүндүрйән вагшычылыклы херекете гетирмеклигини ве адамларың бейик ниетиниң ыглан эдиши ялы адамлар сөз ве пикир азатлыгына эе болуп, горкудан ве мәтәчликден азат болуп яшар ялы дүнийәни гурмаклыгы гөз өңүнде тутуп,

адам өзүниң иң соңкы серишдеси хөкмүнде залымлыга ве эзъет бермә гаршы сөвеше галмага межбур болмазлыгыны үпжүн эдер ялы адам хукукларыны кануның гүйжүниң горамалыдыгыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасы өз Уставында адамың эсасы хукукларына, адамзат шахсыетиниң гымматына ве мертебесине, ве эркеклер билен аялларың дең хукугына болан ынамыны ыкпар этмегини ве гиңишлейин азатлыкда дурмуш шертлериң говуланмагына ве социал өсүше ярдам этмек барадакы карарыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасының агзалары-дөвлетлериң адам хукукларыны ве эсасы азатлыклары бержай этмәге ве әхлиумумы хормат этмәге өз үстлерине алан борчларыны гөз өңүнде тутуп,

шол өзлерине алан борчлары долы ерине етирмекде шу хукукларың ве азатлыкларың хәсиетини әхлиумумы дүшүнмеклигиң улы әхмиединиң бардыгыны гөз өңүнде тутуп,

хер бир адам жемгыетиң хер бир гурамасы хемише шу Декларация эасаланып, билим хем-де ылым үсти билен шу хукуклар ве азатлыклар хормат гоймаклыга ярдам этмәге чалышмаклары үчин, ве милли хем-де халкара прогрессив чәрелериң үсти билен, ве олары дөвлетлериң – Гураманың агзаларының халкларың арасында-да, оларың юрисдикциясының астындакы халкларың чәгинде-де әхлиумумы ве нетижели ыкпар этмеклери ве амала ашырмаклары үчин шу Адам хукукларының әхлиумумы Декларациясыны хемме халкларың ве дөвлетлериң ерине етирмәге чалышмалы везипеси хөкмүнде ыглан эдйәр.

1-нжи МАДДА

Хемме адамлар өз мертебеси ве хукуклары боюнча дең ягдайда дүнйә инйәрлер. Олара аң хем выждан берлендир ве олар бир-бирлери билен доганлык рухундакы гарайышда болмалыдырлар.

2-нжи МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияның ыглан эдйән хемме хукукларында ве азатлыкларындан жынысына, реңкине, аял-эркеклигине, дилине, сыясы я-да башга гарайышларына, милли я-да социал гелип чыкышына, байлыгына, гатлагына я-да башга ягдайына серетмезден дең дережеде пейдаланмалы.

Онданам башга адамың дегишли юрдуның я-да ериниң гарашсыз, гөзегчилик астында, өзүни өзбашдак доландырмаян я-да өзбашдаклыгың башга бир чәклендирилмек ягдайында болмагына серетмезден сыясы, хукук я-да халкара статус эсасында тапавут гоюлмалы дәл.

3-нжи МАДДА

Хер бир адам яшамага, азатлыга ве шахсы элдегилмесизлиге хукуклыдыр.

4-нжи МАДДА

Хич ким гулчулықда я-да табынлықда сакланмалы дэлдир: гулчулык ве гул сөвдасы әхли гөрнүшинде гадаган эдилйәр.

5-нжи МАДДА

Хич ким гыналмага я-да мертебесини кемсидйән рехимсиз, ынсаныетсиз гатнашыга ве жеза сезевар эдилмели дэлдир.

6-нжы МАДДА

Хер бир адам, хайсы ердедигине серетмезден, онуң шахсыетиниң хукугылыгының ыклар эдилмегине хаклыдыр.

7-нжи МАДДА

Хемме адам канун өңүнде деңдир ве хич бир тапавутсыз кануны горага хаклыдыр.

8-нжи МАДДА

Хер бир адам Конституция я-да канун тарапындан оңа берлен эсасы хукукларың бозулан ягдайында долы ыгтыярлы милли судлар тарапындан өз хукукларының дикелдилмегине хаклыдыр.

9-нжы МАДДА

Хич ким эсассыз туссаг эдилип, сакланылып я-да ковулып билинмез.

10-нжы МАДДА

Хер бир адам өзүниң хукукларының ве борчларының аныкланылмагы үчин ве оңа гөркезилйән женаят айыпламаның догрулыгыны аныкламак үчин гарашсыз, битарап суд тарапындан адалатлылыгың хемме талапларына лайыклықда долы деңлик эсасында өз ишине серетдирмәге хаклыдыр.

11-нжи МАДДА

1. Женаят эденлиги барада айыпланян хер бир адам, тә оңа горанмага әхли мүмкинчиликлериң дөредилен ачык судуң серетмегинде онуң гүнәси канун эсасында аныкланянча, ол гүнәкәр дэл дийлип хасапланылмага хаклыдыр.

2. Хайсыдыр бир херекет эденлиги я-да херекетсизлик эденлиги үчин шонуң эдилен дөврүнде милли канунлар боюнча я-да халкара канунлар боюнча женаят хасапланылмаян болса, хич ким соңра ол боюнча гүнәкәрчилиге чекилип билинмез. Шейле хем женаятың эдилен дөврүндәкиден артыкмач жеза чәреси белленилип билинмез.

12-нжи МАДДА

Хич кимиң шахсы ве машгала дурмушына эсассыз аралашылып, онуң яшайыш жайының элдегримесизлигине, онуң хабар серишделериниң сырына я-да онуң намысына ве абрайына эсассыз каст эдилип билинмез. Хер бир адам шейле аралашылмакдан ве каст эдилмекден канун тарапындан горага хаклыдыр.

13-нжи МАДДА

1. Хер бир адам хер бир дөвлетиң чәгинде бир ерден башга ере әркин эркин гитмәге ве өзүне яшамага ер сайлап тутмага хаклыдыр.

2. Хер бир адам ислендик юрды, шол санда өз юрдуны хем ташлап гитмәге ве өз юрдуна доланып гелмәге хаклыдыр.

14-нжи МАДДА

1. Хер бир адам ызарланылмакдан гачып, башга юртлардан гачыбаталга гөзлемәге ве шол гачыбаталгадан пейдаланмага хаклыдыр.

2. Сяысы дәл жєнаят эдилєнлиги үчин, я-да Бирлєшен Миллєтлєр Гурамасының максатларына ве принциплерине терс гєлийєн иш эдєнлиги үчин ызарланылган махалында бєйлє хак-хукук уланылып билинмєз.

15-нжи МАДДА

1. Хєр бир адамың гражданыга хакы бардыр.
2. Хич бир адам гражданыктан я-да гражданыгыны үйтгєдип билмєк хукугындан эсассыз махрум эдилип билинмєз.

16-нжи МАДДА

1. Хєр бир кəмиллик яшына єтен эркек ве аял, жынс аламатларына, миллєтине ве динине серєтмєздєн хич бир пəсгєлчиликсиз ягдайда никалашмага ве машгала гурмага хаклыдыр. Олар никалашган махалында-да, никада дуран махалында-да, никаны бозган махалын-да дєң дєрєжєли хукуктан пєйдаланярлар.
2. Ника динє никалашган тарапларың эркин ве долы ылалашмаклары эсасында гыйылып билинєр.
3. Машгала жємгыєтиң тебигы ве эсасы өйжүги болуп, ол жємгыєт ве дөвлєт тарапындан горалмага хаклыдыр.

17-нжи МАДДА

1. Хєр бир адам эмлəгє еке өзи-дє, башгалар билєн билєликдє-дє эєчилик эдип билєр.
2. Хич ким эсассыз ягдайда эмлəгиндєн махрум эдилип билинмєз.

18-нжи МАДДА

Хич бир адам пикир, выждан ве дин азатлыгына хаклыдыр, бу хак өз диниңи я-да гарайшыңы эркин үйтгєдип билмєклиги, эркинликдє өз диниңє я-да гарайышларыңа өзбашдак я-да көпчүликлєйин уюп билмєклиги, көпчүликлєйин я-да еке-тəк ягдайда өврєнмєклиги, худая гулук этмєклиги хєм-дє ритуал дəплєри ерине єтирмєклиги өз ичине аляр.

19-нжи МАДДА

Хєр бир адам эркин дүнийəгарайыша ве оны эркин аян этмəгє хаклыдыр. Бу хак хич бир пəсгєлчиликсиз өз дүнийəгарайшыңың тарапыны тутмак эркинлигини ве информацияны ве идеялары дөвлєт арачəклєриндєн баглы дəл ягдайда дүрли сєришдєлєр аркалы гөзлємєк, алмак ве яйратмак эркинлигини өз ичине аляр.

20-нжи МАДДА

1. Хєр бир адам паракатчылыклы йыгнанышыктар ве ассоциациялар эркинлигине хаклыдыр.
2. Хич бир адам хайсыдыр бир ассоциация мєжбуры ягдайда гиризилип билинмєз.

21-нжи МАДДА

1. Хєр бир адам гөс-гөни я-да эркин сайланан вєкиллєриң үсти билєн өз юрдуны доландырмага гатнашмага хаклыдыр.
2. Хєр бир адам өз юрдунда дөвлєт гуллугына дєң ыгтыярлы гирмəгє хаклыдыр.
3. Халкың эрк-ислєги хөкүмєтиң хөкмүрөванлыгының эсасыны дүзмєлидир. Бу эрк-ислєг вагтал-вагтал ве галп дəл ягдайда гєчирилйєн, сєс азатлыгыны үпжүн эдйєн, гизлин ягдайда я-да оңа дєң дєрєжєдəки башга гөрнүшдє гєчирилйєн, əхлиумумы дєң сайламак хукугы боюнча гєчирилйєн сайлавларда йүзє чыкмалыдыр.

22-нжи МАДДА

Хер бир адам, жемгыетиң агзасы хөкмүнде, социал үпжүнчилиге, ве хер бир дөвлетиң дүзүмине ве мүмкинчиликлерине лайыклықда милли тагаллаларың ве халкара хызматдашлыгың үсти билен өз мертебесини ве ыкдысадыетдәки, социал ве медени угурлардакы хукугыны өз шахсыетини эркин өсдүрмәге уланмага хаклыдыр.

23-нжи МАДДА

1. Хер бир адам зәхмете, иши эркин сайламага, адалатлы ве оңайлы иш шертлерине ве ишсизликден горалмага хаклыдыр.
2. Хер бир адам, хич хили хукугы кемсидилмезден, дең зәхмете дең хак алмага хаклыдыр.
3. Хер бир ишлейән адам, өзүни ве машгаласыны яшамага долы үпжүн эдйән, герек болса башга социал үпжүнчиликлер билен үсти етирилийән, адалатлы ве канагатланарлы төлеге хаклыдыр.
4. Хер бир адам өз бәхбидини горамак үчин професионал союзларыдөрөтмәге ве професионал союзлара гирмәге хаклыдыр.

24-нжи МАДДА

Хер бир адам етерликли чәклендирилен иш гүнүни ве вагтал-вагтал берилиән төлегли зәхмет ругсатлары өз ичине алян дынч алыша ве бош вагта хаклыдыр.

25-нжи МАДДА

1. Хер бир адам, иймити, гейими, яшайыш жайыны, онуң өзүниң ве машгаласының абаданчылыгыны ве саглыгыны сакламак үчин зерур болан социал гуллугы ве герек болан медицина хызматыны шейле хем ишсиз галан ягдайдакы, нәсаг боландакы, инвалид боландакы, дул галандакы, гарран вагтындакы я-да онуң өзүне баглы дәл ягдайда эмеле гелен яшайыш серишделеринден кесилендәки үпжүн эдилмәге болан хукуклары өз ичине алян дурмуш дережесине хаклыдыр.
2. Энелик ве чагалык айратын хоссарлыга ве көмеге хукук берйәр. Хемме чага, никалы я-да никасыз догланлыгына серетмезден, бирмеңзеш социал горагдан пейдаланмалыдыр.

26-нжы МАДДА

1. Хер бир адам билим алмага хаклыдыр. Билим, иң болманда башлангыч веумумы билим, мугт болмалы. Башлангыч билим хөкманы болмалы. Техники ве професионал билим хеммә эльетерли болмалы ве ёкары билим хеммелер үчин, хер кимиң башарныгына гөрә, дең дережеде эльетерли болмалы.
2. Билим адамзат шахсыетиниң долы өсмегини ве адам хукукларына ве эсасы азатлыклара болан хорматы өсдүрмәге гөнүкдирилен болмалы. Билим әхли халklar арасындакы, жынсы ве дини топарлар арасындакы өзара дүшүнишмеклиге, чыдамлылыга ве достлуга көмек этмели ве Бирлешен Миллетлер Гурамасының парахатчылыгы голдамак боюнча эдйән ишине ярдам этмели.
3. Ата-энелериң өз кичи чагалары үчин билимиң гөрнүшлерини сайламакда артыкмач хукуклары бардыр.

27-нжи МАДДА

1. Хер бир адам жемгыетиң медени дурмушына эркин гатнашмага, сунгатдан леззет алмага, ылмы прогрессе гатнашмага ве онуң мивелеринден пейдаланмага хаклыдыр.
2. Хер бир адамың ылмы, эдеби ве чеперчилик зәхмети эсасында дөрөдилен ахлак ве мадды бәхбитлери горалмалыдыр.

28-нжи МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияда баян эдилен хукуклар ве азатлыklar долы амала ашырып билер ялы социал хем-де халкара тертип-дүзгүне хаклыдыр.

29-нжы МАДДА

1. Хер бир адамың шахсыетиниң эркин ве долы өсмеги мүмкин болар ялы жемгыетиң өңүнде борчлары бардыр.
2. Хер бир адам өз хукукларыны ве азатлыкларыны амала ашырян махалында диңе башгаларың хукукларыны ве азатлыкларыны долы ыкпар этмеклиги, ахлагың адалатлы талапларыны канагатландырмагы, жемгыетчилик тертип дүзгүни ве демократик жемгыетде умумы абаданчылыгы үпжүн этмек масады билен канун тарапындан кесгитленен чәклендирилмелере сезевар эдилип билинер.
3. Шу хукуклары ве азатлыклары амала ашырмак Бирлешен Миллетлер Гурамасының максатларына хем-де принциплерине хич хили ягдайда гапма-гаршы гелмели дәлдир.

30-нжы МАДДА

Шу Декларациядакы хич бир зат хайсыдыр бир дөвлете, адамларың топарына я-да айры-айры шахсыетлере шу Декларациядакы беян эдилен хукуклары ве азатлыклары ёк этмәге гөнүкдирилен хайсыдыр бир иш билен мешгул болмага я-да херекет этмәге берилен хукук хөкмүнде дүшүнилмели дәлдир.
